

Робоча програма навчальної дисципліни „Літургійний спів” з галузі знань 02 Культура і мистецтво зі спеціальності 025 Музичне мистецтво оновлена відповідно до освітньо-професійної програми «Музичне мистецтво» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженої Вченою Радою ЛНМА імені М. В. Лисенка «26» травня 2021 року (Протокол № 1)

Розробники:

ТЕСЛЯ Тетяна Миколаївна – старший викладач кафедри музичної медієвістики та україністики, кандидат мистецтвознавства

Робоча програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри *Музичної медієвістики та україністики* «22» червня 2021 р., протокол № 7

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Освоєння півного матеріалу богослужінь добового кола є фахове застосування їх у літургійному циклі.

Основним завданням дисципліни є ознайомлення студентів з монодійним репертуаром осмогласного циклу змінних та незмінних частин богослужіння східного обряду. Засвоєння повного списку піснеспівів українських нотолінійних Ірмологіонів та оволодіння навиками виконання, що проявляється на основі правильного дихання, встановлення необхідного темпу, характеру звуковедення та динаміки виконання.

2. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКИМИ ПОВИНЕН ОВОЛОДІТИ ЗДОБУВАЧ

2.1 Загальні компетентності (ЗК)	
ЗК 1	Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово
ЗК 2	Здатність розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК 3	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК 4	Здатність до розв'язання проблем.
ЗК 5	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 6	Здатність до міжособистісної взаємодії.
ЗК 7	Здатність до критики та самокритики.
ЗК 8	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК 9	Здатність до шанобливого й дбайливого ставлення до історичної спадщини і культурних традицій.
ЗК 10	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК 11	Здатність володіти іноземною мовою.
ЗК 12	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
ЗК 13	Здатність працювати самостійно, виявляти ініціативу та лідерські якості.
ЗК 14	Здатність до використання інформаційних і комунікаційних технологій.
ЗК 15	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
ЗК 17	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
2.2 Спеціальні (фахові) компетентності (СК)	
СК 1	Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.
СК 2	Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у творчо-

	виконавській діяльності.
СК 3	Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.
СК 4	Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва.
СК 5	Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності
СК 6	Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.
СК 7	Здатність володіти науково-аналітичним апаратом та використовувати професійні знання у практичній діяльності.
СК 8	Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.
СК 9	Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій.
СК 10	Здатність оперувати професійною термінологією.
СК 11	Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.
СК 12	Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.
СК 13	Здатність демонструвати базові навички ділових комунікацій.
СК 15	Здатність використовувати засоби масової інформації для просвітництва, популяризації та пропаганди досягнень музичної культури.
СК 16	Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, композиторської, диригентської, педагогічної діяльності.
СК 17	Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.

3. ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

РН 1	Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час творчо-виконавської діяльності.
РН 2	Володіти методами та навичками ансамблевої гри / хорового співу, репетиційної роботи та концертних виступів.
РН 3	Демонструвати різні методики удосконалення творчо-виконавської діяльності.
РН 4	Аналізувати музичні твори з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.
РН 5	Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.
РН 8	Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.
РН 10	Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.
РН 12	Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті / вокалу / диригування / теорії, історії музики / композиції.
РН 13	Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.
РН 14	Демонструвати аргументовані знання з особливостей музичних стилів різних епох.

4. РОЗПОДІЛ ДИСЦИПЛІНИ ЗА СЕМЕСТРАМИ, ГОДИНАМИ ТА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

НАЗВА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	Розподіл за			Кількість кредитів ECTS	Кількість годин					Розподіл аудиторних годин за курсами і семестрами								
	Екзамени	Заліки	Атестаційні		Загальний обсяг	Аудиторних				Самостійна робота	I курс		II курс		III курс		IV курс	
						Всього	у тому числі:				Семестри							
	лекційні	індивідуальні	практик		1		2	3	4	5	6	7	8					
									Кількість тижнів в семестрі									
Літургійний спів	7	5,6		6	180	90	90			90					2	2	2	

Розподіл годин та кредитів по курсах та семестрах

КУРС	СЕМЕСТРИ	Кількість кредитів ECTS	Кількість годин				
			Загальний обсяг	Аудиторних			Самостійна робота
				Всього	у тому числі:		
					лекційні	індивідуальні	
III		6	180	60	60		60
	5	2	60	30	30		30
	6	2	60	30	30		30
IV		2	60	30	30		30
	7	2	60	30	30		30
	8						

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5 семестр

	Модуль 1. Жанри і форми літургійного співу	Кількість годин
	Змістовий модуль 1. Гимнографи та виконавці сакральних піснеспівів.	
Тема 1	Служби добового богослужіння.	2
Тема 2	Змінні та незмінні частини Богослужіння.	2
Тема 3	Божественна Літургія Івана Золотоустого.	2
Тема 4	Літургія Василя Великого. Анафора.	2
Тема 5	Літургія апостола Якова. Структура та жанри.	2
Тема 6	Цикл тропарів та кондаків дня. Прокимни.	4
	Змістовий модуль 2. Всенічна. Різновиди. Поетично-богословський контекст та літургійні засади.	
Тема 1	Незмінні піснеспіви Вечірні (Псалом 103 <i>Предначинательний</i> , катизма <i>Блажен муж</i>).	2
Тема 2	Незмінні піснеспіви Вечірні (гімн <i>Світе тихе</i> , молитва <i>Сподоби Господи</i>).	2
Тема 3	Псалом 140 <i>Господи воззвах</i> .	2
Тема 4	Стихири самогласні на 8 гласів з припівами.	2
Тема 5	Литія. Цикл стихир болгарських на 8 гласів.	4
Тема 6	Цикл стихир само подобних на 8 гласів.	4
	Всього годин	30

Самостійна робота

5 семестр

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Ірмоси подвижних та неподвижних празників.	4
2.	Ірмоси канону Лазаревої суботи суботу.	3
3.	Ірмоси канону Квітної неділі.	3
4.	Ірмоси канону празника Переполовинення.	3
	Поточний контроль	2
5.	Ірмоси канону Вознесіння.	4
6.	Ірмоси канону неділі П'ятидесятниці.	8
	Підсумковий контроль (залік)	3
	Всього годин	30

6 семестр

Модуль 2.		
Утрєня		
Змістовий модуль 1.		
Літургійні жанри богослужіння		
Тема 1	Тропарі на <i>Бог Господь</i> .	2
Тема 2	Ангельський собор. Величання.	2
Тема 3	Пісня Богородична <i>Величає душа моя Господа</i> . Велике славослов'я.	2
Тема 4	Хвалитні стихири <i>Всякое диханіє да хвалит Господа</i> .	2
Тема 5	Воскресні тропарі та кондаки 8 гласів.	4
Тема 6	Поліелей. Степенна святкова <i>От юности моя</i> .	2
Змістовий модуль 2.		
Богослужіння Великого Посту		
Тема 1	Літургія Передшеосвячених дарів.	4
Тема 2	Піснеспів <i>Нехай направиться</i> молитва моя.	2
Тема 3	Піснеспів <i>Нині сили</i> .	2
Тема 4	<i>Єдин свят</i> . Причасний. Відпуст.	2
Тема 5	Піснеспів страсного тижня: <i>На ріках Вавилонських</i> ,	2

	<i>Коли славні учні, Ось жених гряде.</i>	
Тема 6	Літургія Передшеосвячених дарів.	2
Тема 7	Піснеспів <i>Нехай направиться</i> молитва моя.	2
	Всього годин	30

6 семестр
Самостійна робота

1.	Світільні Великого Посту: <i>Чертог Твій, Спасе, Разбойника благоразумнаго.</i>	4
2.	Стихира з виставленням плащаниці <i>Тебе одіючагося яко світом яко ризою.</i> Тропар <i>Благообразний Йосиф.</i>	4
3.	Богослужіння Великої Суботи. Канон.	4
4.	Стихири Препод. Симеону Столпнику.	4
	Поточний контроль	2
5.	Стихири архистратигу Михаїлу.	4
6.	Стихири та ірмоси Чесному Хресту.	5
	Підсумковий контроль (залік)	3
	Всього годин	30

7 семестр

	Модуль 3.	
	Пасхальні богослужіння	
	Змістовий модуль 1.	
	Піснеспіви світлого тижня	
Тема 1	Антифони Пасхи. Задостойник <i>Ангел вопіяше.</i>	2
Тема 2	Служба Великих Царських часів.	2
Тема 3	Єрусалимська утрень. (статті 1, 2, 3).	2
Тема 4	Стихири Пасхи.	2
Тема 5	Світільний Пасхи <i>Плотію Уснув.</i>	4
Тема 6	<i>Христос Воскрес</i> київського та галицького напівів	2
	Змістовий модуль 2.	
	Ірмоси богослужбового циклу Тріоді	

Тема 1	Ірмоси неділі Томиної.	4
Тема 2	Ірмоси та стихири неділі мироносиць.	2
Тема 3	Ірмоси неділі Розслабленого.	2
Тема 4	Ірмоси неділі Самарянки.	2
Тема 5	Стихири празника Вознесення.	2
Тема 6	Стихири Неділі св. Отців.	2
Тема 7	Стихири празника Вознесення.	2
	Всього годин	30

Самостійна робота

7 семестр

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Воскресні тропарі з богородичними 1-8 гласів.	4
2.	<i>Бог Господь</i> 1 - 8 гласів київського і болгарського.	4
3.	Ірмоси та стихири <i>Неділі Блудного Сина</i> . Кондак <i>Возбранной воєводи</i> київського та болгарського напіву.	4
4.	Стихири, ірмоси, тропарі Великого Понеділка, Середи, Четверга.	4
	Поточний контроль	2
5.	Богослужіння Великої Суботи. Канон.	4
6.	Воскресні тропарі з богородичними 1-8 гласів.	5
7	Підсумковий контроль (екзамен)	3
	Всього годин	30
	Всього годин лекційного курсу	180

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Оцінка роботи студента складається із сумарного результату оцінювання різних видів навчальної роботи протягом певного часу. До видів навчальної роботи відносяться форми активної та пасивної діяльності студента. Відповідно, розроблена ієрархічна система, в якій пасивні форми оцінюються на порядок нижче аніж активні. До пасивних форми включають відвідування

лекцій та ведення конспекту, конспектування обов'язкової літератури, виконання самостійної роботи, відвідування фольклорних мистецьких і наукових заходів тощо. Активні форми роботи вимагають виявлення студентом власних здібностей, вмінь, ініціативи, логічного та креативного мислення і т.д. Це виступи на семінарських заняттях, підготовка та захист наукових рефератів, виступи на конференціях і т.д.

При розробці шкали оцінювання видів навчальної діяльності враховано всі види аудиторної та поза аудиторної роботи, що відповідає загальним положенням вищих навчальних закладів, а також враховано специфіку роботи кафедри музичного фольклору. Таким чином до основних нормативних форм роботи додається виконання молоддю науково-пошукових досліджень, а саме: опрацювання спеціалізованої літератури, підготування рефератів та виступи з доповідями на студентських конференціях.

Шкала оцінювання видів навчальної діяльності

Вид навчальної роботи	стаціонар	
	Оціночні бали (за об'єм роботи)	Всього
		<u>100</u>
<i>поточний контроль</i>		50
Відвідування лекцій		5
Конспектування обов'язкової літератури	1 x 10	10
Конспектування додаткової літератури	1 x 10	10
Написання тестів	5 x 2	10
Підготовка наукового реферату і його захист	15 x 1	15
<i>підсумковий контроль (залік)</i>		50
Відповіді на запитання:		
а) Вичерпні відповіді на три запитання		40
б) неповні відповіді на три запитання		20
в) відповідь на два запитання		25
г) відповідь на одне запитання		10
Відповідь на додаткове запитання		5

Сумарна шкала оцінювання здобувача з навчальної дисципліни

СУМА БАЛІВ ЗА ВСІ ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Шкала оцінювання здобувача з семестрового екзамену та поточного контролю

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку (диференційованого) та екзамену
45-50	A	відмінно
41-44	B	добре
37-40	C	
32-36	D	задовільно
30-31	E	
18-29	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-17	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

1. Пояснювально-ілюстративний.
2. Репродуктивний.
3. Метод проблемного викладення.
4. Частково-пошуковий, або евристичний.
5. Дослідницький

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

1. **Попередній контроль** спрямований на виявлення знань, умінь і навичок студентів з творів, які будуть вивчатися.

2. **Поточний контроль** здійснюється під час практичних занять з метою перевірки засвоєння попереднього матеріалу і виявлення проблем опанування тими чи іншими навичками.
3. **Тематичний контроль** здійснюється періодично, після вивчення нової теми чи нового розділу і має на меті систематизацію знань та умінь студентів.
4. **Підсумковий контроль** проводиться в кінці семестру.

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні:

1. І. Дольницький. Гласопіснець. Львів, 1893, с. 157.
2. О. Дзерович. Напівник церковний. Рим, 1959, с.101.
3. І. Полотнюк. Напівник церковний. Перемишль, 1902, с.168.
4. В. Головка. Церковні наспіви. Львів, 1999.
5. Ірмологіон Львів 1904.
6. Любачівський Ірмологіон 1674.
7. М. Антонович. Літургійна музика візантійсько-слов'янського обряду // *Musica sacra: Збірник статей з історії української церковної музики.* — Львів: Інститут українознавства, 1997.
8. П. Бажанський. Історія руського церковного пінія. Львів, 1890.
9. Ф. Стешко. Джерела до історії початкової доби церковного співу на Україні // *Праці Українського Високого Педагогічного інституту ім. Михайла Драгоманова у Празі. Науковий збірник, т.1.* Прага, 1929.
10. Гарднер И. Богослужбное пение Русской православной церкви / И. Гарднер. – Москва: Московская духовная академия, 1998.
9. М. Грінченко. Історія української музики: Вступ. 1. Загальні уваги до історії української музики, Київ 1922 (друге вид.: Нью-Йорк 1961).
10. Рафаїл Торконяк. Літургія Передшеосвячених дарів в Українській Церкві. Львів, 2002.
11. Б. Кудрик. Огляд історії української церковної музики. Львів, 1995.
12. Заупокійні богослужіння. Бамберг-Львів, 2010.
13. Цалай–Якименко О. Київська школа музики XVII ст. Монографія. Київ, 2000.
14. О. Цалай–Якименко. Духовні співи давньої України. Антологія. Київ-Львів-Полтава, 2002.
15. Ю.Ясіновський. Візантійська гимнографія і церковна монодія в українській рецепції ранньомоденого часу. Львів, 2011.
17. Р. Головацький. Пояснення богослужінь. Львів, 1998.

18. Н. Успенский. Христианская православная Утреня. Историко-литургический очерк. Ленинград, 1950.
19. Канон на В'їхання в Єрусалим руського і болгарського напівів з рукопису кінця XVI ст. [=Антологія української церковної музики, вип. 2]
20. Степенні антифони вісьмох гласів [Антологія української церковної монодії, вип. 4]
21. Два канони на Різдво Христове [Антологія української церковної монодії, вип. 3]
22. Догматики вісьмох гласів [Антологія української церковної монодії, вип. 1]
23. Бог Господь вісьмох гласів [Антологія візантійсько-слов'янської сакральної монодії, вип. 8]
24. В. Металлов. Очерки истории православного церковного пения в России. – Москва: Печатная А. Снегиревой, 1915.
25. Ю. Ясиновський. Українські та білоруські нотолінійні Ірмолої 16-18 ст. – Львів: Місіонер, 1996.
26. П. Крип'якевич. Про Богородичну гимнографію у грецькій церкві.//Калофонія, № 5. Львів, 2010.
27. Н.Флоренский. История богослужбных песнопений православной восточной церкви. – Москва, 1869.
28. С. Смоленский. О древнерусских певческих нотациях // Памятники древней письменности и искусства СXLV. Москва, 1901.
29. П. Маценко. Нариси до історії української церковної музики. Вінніпег: Видання М.Т.Б. Роблин, 1968.
30. Вознесенский И. Церковное пение православной Юго-Западной России по нотно-линейным ирмологам XVII-XVIII веков, вып. 1-3, Москва 1898.
31. Асафьев Б., Византийская музыкальная культура, в кн.: Неф К., История западноевропейской музыки, пер. с франц., Москва, 1938.
32. Грубер Р., История музыкальной культуры, т. 1, ч. 1, Москва — Ленинград, 1941.
33. М. Скабалланович. Толковый типикон. Москва, 2004.

Допоміжна

1. Молитвослов. Рим
2. Прийдіте поклонімося. Рим, 1991.
3. Святе Письмо. – Іспанія, Editorial Verbo Divino, 1988.
4. Типик Української Католицької Церкви. Укладений Ісидором Дольницьким. – Рим, 1992.
5. В. Металлов. Русская семиография. Москва, 1912.

7. Музичка І. Перший український друкований Ірмолой // *Analecta ordinis s. Basilii Magni. Romae, vol. II (VIII), fasc. 1-2 1954.*
8. Цалай-Якименко О. Київська нотація як релятивна система (за рукописами XVI-XVII століть) // *Українське музикознавство: Зб. ст. — Київ, 1974.*
9. Цалай-Якименко О. Перекладна півча література XVI-XVII століть в Україні та її музично-віршова форма // *Записки НТШ, т. 226 (=Праці Музикознавчої комісії, Львів 1993, с. 11-40.*
10. П. Сокальський. *История церковного пения в России. Одесса, 1872.*
11. А. Ольховський. *Нарис історії української музики. Київ,*
12. Н. Успенський. *Православная вечерня. Москва, 2004.*
13. К. Никольский. *Руководство к изучению богослужения православной церкви. Киев, 2005.*
14. Степенні антифони вісьмох гласів. *Антологія української церковної монодії.*
15. Два канони на Різдво Христове [Антологія української церковної монодії, вип.
16. Догматики вісьмох гласів [Антологія української церковної монодії, вип.
17. Бог Господь вісьмох гласів [Антологія візантійсько-слов'янської сакральної монодії, вип.
18. В. Металлов. *Очерки истории православного церковного пения в России. — Москва: Печатная А. Снегиревой, 1915.*
19. Ю. Ясиновський. *Українські та білоруські нотолінійні Ірмолої 16-18 ст. — Львів: Місіонер, 1996.*
20. П. Крип'якевич. *Про Богородичну гимнографію у грецькій церкві.//Калофонія, № 5. Львів,2010.*